

Bachelorthesis

Universiteit Utrecht

Jeugd berecht!

De rol en beleving van jeugdige verdachten en diens ouders gedurende
jeugdstrafzittingen

Merel Barendregt (3339068)

Eva Brouwer (3339203)

Delila Kahrimanovic (3368815)

Ixora Tjon-A-Pauw (3233065)

Datum: 29 juni 2011

Begeleidster: Stephanie Rap

Tweede lezer: Kristien Hepping

Faculteit Sociale Wetenschappen
Pedagogische Wetenschappen

Voorwoord

Dit is het eindresultaat van ons onderzoek dat wij ten bate van onze bachelorthesis uitgevoerd hebben. Wij zijn Pedagogiek studenten aan Universiteit Utrecht. Wij allen hebben de minor Jeugd en Criminaliteit gevolgd. Door deze minor is onze interesse gegroeid in het jeugdstrafrecht en zodoende hebben wij ons aangemeld voor het onderwerp jeugdcriminaliteit. In dit onderzoek wordt gekeken naar de rol en beleving van de jeugdige verdachte en diens ouders gedurende jeugdstrafzittingen.

Onderzoek is gedaan middels literatuuronderzoek, observaties en interviews. Door het schrijven van deze bachelorthesis hebben wij veel geleerd over het jeugdstrafrecht en de gang van zaken gedurende een jeugdstrafzitting. Daarnaast hebben wij de geleerde onderzoekstechnieken in praktijk kunnen brengen en eigen kunnen maken, wat uiterst leerzaam is geweest. Het in contact komen met de rechters, medewerkers, jeugdigen en diens ouders hebben wij als interessant en leerzaam ervaren.

Wij zijn de rechtbank van Den Haag, de rechters en medewerkers dankbaar voor hun medewerking aan ons onderzoek. Met name omdat zij toestemming hebben verleend voor het bijwonen van de jeugdstrafzittingen, die normaliter niet toegankelijk zijn voor het publiek. Onze dank gaat speciaal uit naar dhr. De Haan, rechter aan de rechtbank van Den Haag, die ons gedurende de onderzoeksdagen in de rechtbank met plezier en vol interesse begeleidt heeft. Zijn hulp en begeleiding heeft ons zeer vooruit geholpen. Daarnaast willen wij ook de jeugdigen en ouders bedanken voor het deelnemen en meewerken aan ons onderzoek. Als laatste, willen wij Stephanie Rap, onze thesisbegeleidster, bedanken voor haar adviezen en begeleiding.

Merel Barendregt (3339068)

Eva Brouwer (3339203)

Delila Kahrmanovic (3368815)

Ixora Tjon-A-Pauw (3233065)

Jeugd berecht!

De rol en beleving van jeugdige verdachten en diens ouders gedurende jeugdstrafzittingen

- Universiteit Utrecht -
Faculteit Sociale Wetenschappen

Merel Barendregt (3339068)
Eva Brouwer (3339203)
Delila Kahrimanovic (3368815)
Ixora Tjon-A-Pauw (3233065)

Samenvatting

Inleiding: Onderzoek is verricht naar de rol en beleving van de jeugdige verdachten en diens ouders gedurende de jeugdstrafzitting bij de kinderrechter. Waar bij de jeugdigen geen onderscheid wordt gemaakt met betrekking tot etniciteit, gebeurt dit bij de ouders wel.

Methode: Observaties zijn uitgevoerd en interviews afgenomen bij zowel de jeugdige verdachten als diens ouders. Hierbij is sprake van een gestructureerde observatielijst en semi-gestructureerde interviews. De onderzoekspopulatie bestaat uit vijftien jongens en vijf meisjes in de leeftijd van vijftien tot en met achttien jaar.

Resultaten: Jeugdigen beleven de zitting over het algemeen positief. De kinderrechter bejegend de jeugdigen positiever dan de officier van justitie en maakt meer gebruik van moreel appèl en gesprekstechnieken. Daarnaast is gevonden dat de jeugdigen vrijwel geen besef hebben van de precieze inhoud van de opgelegde straf of maatregel, dit wordt minimaal uitgelegd tijdens de rechtszitting. Ouders hebben het gevoel bij te kunnen dragen aan de zitting en voelen zich positief bejegend door de professionele actoren (zoals de kinderrechter, de officier van justitie en de raadsman). Over het algemeen zijn allochtone ouders minder tevreden over de zitting dan autochtone ouders.

Conclusie: Jeugdigen voelen zich positief bejegend gedurende de zitting, al moet meer uitleg komen over de opgelegde straf of maatregel. Ouders zijn over het algemeen tevreden over de zitting en hebben het gevoel een bijdrage te hebben geleverd aan de zitting, al is een verschil in tevredenheid gevonden tussen allochtone en autochtone ouders.

Kernwoorden: Jeugdstrafzitting, jeugdige, ouders, rol, beleving, etniciteit.

Theoretische inleiding

Nederland kent ruim een eeuw een apart strafrechtproces voor minderjarigen, het jeugdstrafrecht. Eén van de belangrijkste kenmerken van dit speciale strafrecht is dat gekeken wordt naar de pedagogische belangen van het kind, welke terug te zien zijn in zowel het proces als de sancties (Weijers, 2008a). Dit houdt in dat rekening moet worden gehouden met de beperkte verantwoordelijkheid van de minderjarige. De verantwoordelijkheid van de jeugdigen is beperkt omdat zij in het algemeen pas rond het 14^e levensjaar in staat zijn om een adequate voorstelling te maken van het proces rondom de terechtstelling. Toch blijken de meeste jeugdigen op deze leeftijd nauwelijks in staat een goede voorstelling te maken van wat gebeurt en wat precies van de jeugdige verwacht wordt (Weijers, 2008a). Dit is een belangrijke factor waar rekening mee moet worden gehouden gedurende jeugdstrafzittingen. Ook de rol van ouders tijdens de jeugdstrafzitting is een belangrijk factor aangezien de ouders vaak de meeste kennis beschikken omtrent de jeugdige verdachte en hiermee informatie kunnen verschaffen aan de kinderrechter en officier van justitie (Hepping, 2006).

Gezien de belangrijke rol van de jeugdige verdachte en diens ouders tijdens jeugdstrafzittingen is het belangrijk inzicht te krijgen in hoe zij worden bejegend door de kinderrechter en officier van justitie. Verder is het ook belangrijk inzicht te krijgen in hoeverre rekening wordt gehouden, door de kinderrechter en officier van justitie, met het beperkte juridische begrip van zowel de jeugdige verdachte als ook diens ouders. Het overkoepelende thema in dit onderzoek is de rol en de beleving van de jeugdige verdachte en diens ouders. De bijbehorende vragen die gesteld worden zijn: ‘In hoeverre hebben jeugdige verdachten begrip en besef over de jeugdstrafzitting en hoe beleven zij deze?’ en ‘In hoeverre hebben ouders van de jeugdige verdachten begrip en besef over de jeugdstrafzitting en hoe beleven zij deze?’. Om antwoord te kunnen geven op de vraagstelling met betrekking tot de jeugdige verdachte zijn de volgende deelvragen opgesteld: ‘Hoe is de bejegening van de professionele actoren naar de jeugdige verdachte tijdens de jeugdstrafzitting?’, ‘In hoeverre lijkt de jeugdige verdachte te begrijpen wat verteld en gevraagd wordt tijdens de jeugdstrafzitting?’ en ‘Wat is de beleving van de jeugdige verdachte tijdens de jeugdstrafzitting?’. Professionele actoren betreffen in dit onderzoek de kinderrechter en officier van justitie. Met betrekking tot de ouders is een onderscheid gemaakt tussen allochtone en autochtone ouders. Gezien de multiculturele samenleving waardoor Nederland gekenmerkt wordt, is het noodzakelijk hier een onderscheid in te maken om op deze manier de validiteit van dit onderzoek te vergroten. Gekozen is bij de jeugdige verdachten hierin geen

onderscheid te maken. Verwacht wordt dat in vergelijking met de ouders, de jeugdigen beter geïntegreerd zullen zijn in de Nederlandse samenleving, aangezien de jeugdigen in Nederland opgroeien en vaak tweedegeneratie allochtonen zijn. De deelvragen die behoren tot de ouders van de jeugdige verdachte zijn: ‘In hoeverre is er een verschil in de bejegening door de professionele actoren naar allochtone en autochtone ouders?’ en ‘In hoeverre is er een verschil in beleving gedurende een jeugdstrafzitting tussen allochtone en autochtone ouders?’. Bij de term ‘begrip’ staat de mate centraal waarin een jeugdige verdachte de jeugdstrafzitting begrijpt middels het cognitieve en morele vermogen. De term ‘beleving’ wordt gedefinieerd als een gevoel dat ontstaat in de (interactie) situatie gedurende een jeugdstrafzitting (Campos, Frankel & Camras, 2004).

Meer inzicht in de rol en beleving van jeugdigen en diens ouders kan ervoor zorgen dat de kinderrechter en de officier van justitie zich beter kunnen inleven in de betreffende partijen en het jeugdstrafrecht voor de jeugdigen en diens ouders verbetert. Hieronder worden de theoretische achtergronden beschreven, respectievelijk over de jeugdigen en de ouders. Achtereenvolgens worden de methode, de resultaten, de conclusie en discussie beschreven van dit onderzoek.

Jeugdigen

Jeugdigen begrijpen in mindere mate dan volwassenen wat het betekent om voor de rechter te verschijnen en hebben vaak geen adequate voorstelling van wat het strafproces precies inhoudt (Schuytplot, 1999). Dit kan komen doordat veel jeugdigen geen volledig inzicht hebben in het verloop van het proces en de inhoud van juridische termen (Cooper, Wallin, Quas & Lyon, 2010; Quas, Wallin, Horwitz, Davis & Lyon, 2009). Daarnaast is gebleken dat jeugdigen met een intelligentie lager dan het gemiddelde minder in staat zijn strafrechtelijke procedures te begrijpen dan jeugdigen met een gemiddelde intelligentie (Grisso et al., 2003; Poythress, Lexcen, Grisso & Steinberg, 2006; Steinberg, 2006). Aangezien een grote proportie van jeugdigen in het jeugdstrafrechtstelsel een lage intelligentie heeft, moet hier zeker rekening mee worden gehouden wanneer gekeken wordt naar de rol en beleving van de jeugdige verdachte gedurende het proces (Grisso et al., 2003). Dit betekent een dubbele opgave voor de rechtbank en alle andere betrokkenen bij de jeugdstrafzittingen. Ten eerste heeft de jeugdige verdachte hulp nodig om zo volwaardig mogelijk deel te kunnen nemen aan het proces (Weijers, 2008b). Ten tweede moet rekening gehouden worden met de beperkte verantwoordelijkheid voor hetgeen misdaan is (Weijers, 2008a). Een belangrijk vereiste voor goede communicatie tijdens de jeugdstrafzitting is dat de betreffende partijen elkaar volledig

begrijpen. Noodzakelijk hierbij is dat zowel de kinderrechter als de officier van justitie en de advocaat kennis hebben van de ontwikkeling en de leefwereld van adolescenten. Ook het vaardig zijn in de omgang met jeugdigen is belangrijk (Hokwerda, 2001).

Van belang is de duidelijke communicatie jegens de jeugdige, waarbij drie relevante dimensies van communicatie kunnen worden onderscheiden. Deze zijn respectievelijk: ‘verduidelijking’, ‘algemene houding’ en ‘morele communicatie’ (Weijers, 2004). De eerste dimensie van communicatie, ‘verduidelijking’, heeft betrekking op het verduidelijken van de rituelen en het juridisch jargon (Weijers & Hokwerda, 2003). Gedurende de jeugdstrafzitting staat de jeugdige verdachte centraal en de zitting zal geen optimaal effect hebben wanneer de jeugdige niet begrijpt wat allemaal gezegd is (Schuytvlot, 1999). Het is duidelijk dat de professionele actoren de jeugdigen moeten begeleiden gedurende de jeugdstrafzitting (Weijers, 2004). Gebleken is dat de jeugdige achteraf goed kan uitleggen wie het eindoordeel geeft, daarbij blijft het wel onduidelijk of de jeugdige ook daadwerkelijk in de gaten heeft waarom een bepaalde straf is opgelegd (Van Dijk, Lieshout, Moorthamer & Zwaan, 2010). Het is interessant om in dit onderzoek hier aandacht aan te geven. Voor de tweede dimensie van communicatie ‘algemene houding’ is van belang dat het verhaal van de jeugdige verteld wordt door de jeugdige zelf. Dit wordt gedaan zodat een persoonlijke reflectie gegeven kan worden op de motieven, oorzaken en gevoelens over het ten laste gelegde feit en de consequenties daarvan (Weijers, 2004). Het behandelen van jeugdigen met respect kan aanzienlijk de competentie van de jeugdigen verhogen, waardoor zij zich niet geïntimideerd voelen en in staat zijn het verhaal te vertellen vanuit de eigen belevenis (Archard & Skivenes, 2009). Het gebruik van gesprekstechnieken, bekwaamheid om contact te maken met de jeugdige op zijn niveau en het tonen van interesse in de persoonlijke omstandigheden zijn cruciaal bij deze dimensie (Weijers & Hokwerda, 2003). De derde dimensie van communicatie ‘morele communicatie’ heeft betrekking op de dialoog met de jeugdige over de morele consequenties van het ten laste gelegde feit. Vanuit pedagogisch oogpunt gaat de voorkeur uit naar prikkelende vragen die op de persoon gericht zijn en waardoor de jeugdige gaat nadenken over het onacceptabele gedrag en de gevolgen daarvan. (Hokwerda, 2001). Uit onderzoeken van Heath (2009) en Heath, Granneman en Peacock (2004) is gebleken dat het laten zien van berouw tijdens het proces de straftoemeting kan beïnvloeden. Daarnaast is gevonden dat het vertonen van berouw, wanneer de verdachte schuldig wordt bevonden, kan leiden tot een vermindering van de straf (Heath et al., 2004). Belangrijk bij het aanspreken van de jeugdige op het moreel appèl is dat het delict centraal moet blijven staan. Zodra de kinderrechter kritische vragen stelt en kritisch commentaar levert op de levenshouding of

keuzes van de jeugdigen geeft, dreigt dat in het algemeen contraproductief uit te werken (Weijers, 2008a).

Naar aanleiding van de literatuur kan worden gesuggereerd dat een repressievere aanpak geen doorgang zou moeten vinden in de benadering van jeugdigen gedurende de jeugdstrafzitting. De jeugdigen voelen zich niet gehoord en gevoelens van stress en spanning enerzijds of eventueel minachting en afweer anderzijds, zullen de boventoon voeren en de reactie van de jeugdigen beïnvloeden. Tevens zou dit negatief werken op de beleving en begrip van de jeugdige van zijn straf (Bakker, 2009; Foblets, Djait & Pieters, 2008). Een mogelijke gedachte van de jeugdige kan zijn dat de straf is opgelegd omdat de kinderrechter een ‘hekel’ aan hem of haar zou hebben en niet omdat de jeugdige de straf ‘verdiend’ heeft (Bakker, 2009; Beaulieu & Cesaroni, 1999). De rechtbank wordt door de jeugdigen dan ervaren als een instantie die straf geeft, vaak wordt niet ingezien dat de professionele actoren het beste met hen voorhebben en hulp willen bieden (Morris & Giller, 1977). Door adequaat gebruik van de drie dimensies van communicatie kan de participatie van de jeugdigen gedurende een jeugdstrafzitting positief beïnvloed worden.

Daarnaast bestaat volgens Stams, Brugman, Deković, Rosmalen, van der Laan en Gibbs (2006) een groot verschil tussen *‘first offenders’*¹ en ‘veelplegers’, met name in emotionele reacties. Of dit te maken heeft met begrip en/of beleving is onduidelijk gebleven en wordt binnen dit onderzoek nader onderzocht.

Ouders

Een belangrijke rol is weggelegd voor ouders gedurende jeugdstrafzittingen (Hollingsworth, 2007). In het Nederlandse jeugdstrafrecht nemen zij op diverse momenten een passieve of actieve rol in, zoals tijdens het opsporingsonderzoek, de jeugdstrafzitting en in het kader van de tenuitvoerlegging van een sanctie (Weijers, 2008a). Door een wetswijziging per 1 januari 2011 (art. 496a Sv) zijn beide ouders van een jeugdige verdachte verplicht om bij een jeugdstrafzitting aanwezig te zijn, dit dient in het belang van de jeugdige verdachte te zijn. Tot voor kort hadden ouders geen verschijningsplicht. Zij kunnen door omstandigheden zoals taalproblemen, werk of de thuissituatie niet aanwezig zijn en daardoor worden zij weinig betrokken bij het strafbare gedrag van hun kind (Jonge & Weijers, 2008; Weijers, 2009). Wat merkwaardig is aangezien ouders een belangrijke rol vervullen gedurende de jeugdstrafzitting van hun kind (Weijers, 2009). Het belang van de rol van de ouders in het jeugdstrafrecht ligt

¹ Een persoon die voor de eerste keer in aanraking komt met het gerecht.

in de mogelijkheid informatie te verschaffen aan de kinderrechter, aangezien ouders over de meeste kennis beschikken omtrent de jeugdige (Garfinkel & Nelson, 2004; Hepping, 2006; Peterson-Badali & Broeking, 2010a; Schwalbe & Maschi, 2010). Door de aanwezigheid van de ouders kan de kinderrechter daarbij ook informatie verkrijgen over de ouders en de ouder-kind relatie. Zo kan de kinderrechter zich een beeld vormen van de thuissituatie (Hepping, 2006). Daarnaast kunnen ouders het jeugdstrafprocesrecht controleren en door betrokkenheid meer inzicht krijgen in de situatie rondom hun kind (Hepping, 2006). Verder kan de aanwezigheid op en de deelname aan een jeugdstrafzitting van ouders een bijdrage leveren aan een oplossing voor de gedragsproblematiek van de jeugdige verdachte en hiermee ook een voorkoming van recidive (Jonge & Weijers, 2008).

Als niet aan de verschijningsplicht van ouders wordt voldaan, kan de kinderrechter beslissen de zitting aan te houden (Schreijenberg, Timmermans & Homburg, 2010). Verwacht wordt dat de verschijningsplicht contraproductief gaat werken. Het uitstellen van een zitting kan demotiverend zijn voor een jeugdige verdachte en met diens ouders die onder ‘dwang’ verschijnen kan waarschijnlijk geen positieve dialoog worden gevoerd (Weijers, 2009). Naast het gevoel dat ouders kunnen hebben dat zij als oorzaak worden gezien van de problemen van de jeugdige verdachte, stelt de overheid zich met de verschijningsplicht bestraffend op tegenover de ouders (Garfinkel & Nelson, 2004; Weijers, 2009).

Uit onderzoek van Peterson-Badali en Broeking (2010b) is gebleken dat de meeste kinderrechters, advocaten en reclasseringswerkers concluderen dat de betrokkenheid van ouders gedurende een jeugdstrafzitting in het voordeel kan werken van de jeugdige als het gaat om minder hoge sancties. Varma (2007) heeft echter gevonden dat de aanwezigheid van ouders vrijwel geen invloed uitoefent op de sancties. Verder onderzoek zou hier naar gedaan moeten worden om de precieze rol van ouders op de sancties weer te geven. Wanneer gekeken wordt naar de periode na de jeugdstrafzitting blijkt dat de aanwezigheid van ouders gedurende de jeugdstrafzittingen tot een lager aantal recidivisten leidt. Daarnaast blijkt dat voorwaardelijke straffen minder snel worden overtreden en sprake is van minder institutionele plaatsingen (Schwalbe & Maschi, 2010).

Een jeugdstrafzitting maakt niet alleen indruk op de jeugdige verdachte. De ouders ervaren meestal ook problemen door het jeugdstrafrecht (Hillian & Reitsma-Street, 2003). Een jeugdstrafzitting kan door ouders ervaren worden als zeer stressvol. Ze kunnen zich bezorgd voelen, in een tweestrijd zitten, wanhopig zijn, en zich geschokt en emotioneel uitgeput voelen. Daarnaast schamen ouders zich vaak voor de buitenwereld (Hillian & Reitsma-Street, 2003). Hierdoor kunnen ouders de jeugdstrafzitting als negatief ervaren en

zijn zij niet altijd gemotiveerd om de jeugdstrafzitting bij de kinderrechter bij te wonen (Jonge & Weijers, 2008; Weijers, 2009). Bradshaw, Glaser, Calhoun en Bates (2006) concluderen dat ouders het jeugdstrafrecht positiever ervaren wanneer zij hun opvoedingsvaardigheden adequaat vinden, de toekomst van hun kind positief inzien en vertrouwen hebben in verandering van het gewelddadige en/of misdadige gedrag van hun kind. Daarnaast is meer sprake van het houden van toezicht op het gedrag van het kind door ouders, wanneer zij het gevoel hebben gesteund te worden door de beslissingen binnen het jeugdstrafrecht. De mate waarin ouders het jeugdstrafrecht als positief ervaren heeft mede te maken met de vaardigheid de Nederlandse taal te begrijpen en te produceren (Bradshaw et al., 2006).

Als het om de participatie en begrip van de ouders gaat, gaan de professionele actoren er vanzelfsprekend vanuit dat ouders actief kunnen participeren gedurende een jeugdstrafzitting. Echter is gebleken dat zelfs opgeleide ouders afkomstig uit de ‘middenklasse’ moeite hebben met het navigeren door de procedures van een jeugdstrafzitting (Peterson-Badali & Broeking, 2010b). Ouders kunnen de jeugdstrafzitting hierdoor als intimiderend ervaren (Varma, 2007). Door deze verwachting van de professionele actoren blijft veel van wat gezegd wordt gedurende een zitting onopgemerkt voor de jeugdige verdachte en diens ouders. Ondersteuning om het juridische jargon en taalgebruik te begrijpen is noodzakelijk (Weijers & Hokwerda, 2003).

Gezien de mate waarin ouders het jeugdstrafrecht als positief ervaren mede te maken heeft met de vaardigheid de Nederlandse taal te begrijpen en produceren, is het van belang de invloed van de multiculturele samenleving te betrekken in dit onderzoek.

Invloed van de multiculturele samenleving

De Nederlandse samenleving heeft te maken met aanhoudende immigratie. Deze immigranten worden ook wel allochtonen genoemd (Ten Voorde & Siesling, 2008). Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) beschouwt alle personen waarvan minstens één ouder in het buitenland geboren is als allochtoon. Personen van wie de ouders beiden in Nederland zijn geboren worden gezien als autochtoon (Rossum, 2007; Van San, 2008). De vestiging van allochtonen heeft van de Nederlandse samenleving een multiculturele samenleving gemaakt; een samenleving die als gevolg van aanhoudende immigratie wordt gekenmerkt door culturele verschillen (Ten Voorde & Siesling, 2008). In het strafrecht kunnen deze culturele verschillen duidelijk naar voren komen. Aanpassing hiervan in de rechtbank is nodig en zichtbaar. Gedurende een jeugdstrafzitting kan een kinderrechter bij zijn oordeel rekening houden met de ‘belevingswereld’ en daarmee ook de culturele achtergrond van partijen, wat ook wel

cultureel verweer wordt genoemd (Rossum, 2007). Desalniettemin, kan het tegenovergestelde hiervan ook plaats vinden. De kinderrechter kan namelijk ook gedurende een jeugdstrafzitting culturen achterstellen, het verschijnsel dat plaats vindt om cultureel verweer te compenseren (Bovenkerk, 2009).

Gedurende een strafrechtproces kan het culturele verschil ook naar voren komen wanneer de allochtone jeugdige verdachte en diens ouders de Nederlandse taal niet (geheel) machtig zijn (Ten Voorde & Siesling, 2008). Hiervan zijn professionals in de Nederlandse rechtspraktijk zich bewust aan het begin van een zaak. Verder erkennen zij uit ervaring dat de communicatie door cultuurverschillen moeilijker kan verlopen, wat uiteindelijk invloed kan hebben op de betrouwbaarheid van de informatie die wordt verstrekt (Rossum, 2007). De taalproblemen die voortkomen uit deze cultuurverschillen kunnen daardoor van invloed zijn op de te nemen beslissingen door de kinderrechter of officier van justitie (Ten Voorde & Siesling, 2008). Wat wederom invloed heeft op de zitting van allochtone jeugdige verdachten waarvan diens ouders de Nederlandse taal niet machtig zijn.

Methode

In dit methodegedeelte zal aandacht besteed worden aan het type onderzoek, de onderzoekseenheden en -instrumenten, de dataverzameling en analyse (procedure) en de betrouwbaarheid en validiteit

Type onderzoek

Onderzoek van Van der Lelij en Seesing (2007) laat zien dat rechtbanken inhoudelijk van elkaar kunnen verschillen. Afhankelijk van de rechtbank waar de zitting plaatsvindt, de kinderrechter en de officier van justitie, zal de rol en beleving van jeugdigen en diens ouders beïnvloed worden. Huidig onderzoek kan als kwalitatief van aard beschouwd worden, omdat dit onderzoek zich richt op de belevingen, ervaringen en gevoelens van jeugdigen en diens ouders binnen de context van de rechtbank (Baarda, De Goede & Teunissen, 2005). Zowel de observatie- als interviewgegevens vormen het uitgangspunt voor de kwalitatieve analyse. Tevens is de interactie tussen de verschillende actoren bestudeerd. Een kwalitatieve onderzoeksmethode sluit het best aan op het achterliggende doel van dit onderzoek, namelijk het in kaart brengen van de rol en beleving van jeugdigen en diens ouders. De vraagstelling richt zich op de interactie tussen mensen en de perspectieven van zowel jeugdigen als ouders worden onderzocht. Dit alles wordt beschreven en waar mogelijk verklaard. Het onderzoek

heeft dus een beschrijvend karakter, omdat nieuwe inzichten van gedrag verkregen worden. Enerzijds zal nieuwe kennis en inzichten, omtrent de rol en beleving van jeugdigen en diens ouders, gegeven worden en anderzijds kan dit onderzoek bijdragen aan de verbetering van het handelen van kinderrechters en officieren van justitie. Hiermee is het onderzoek tevens praktijkgericht van aard (Boeije, 2005). Tevens is gebruik gemaakt van kwantitatieve onderzoeksmethoden. De kwantitatieve onderzoeksmethoden zijn uitgevoerd om de beschrijvende statistieken van het onderzoek weer te geven. Tot slot kan het onderzoek als een casestudie beschouwd worden gezien het één groep betreft, welke bestudeerd is in de Nederlandse rechtbank (Baarda, 2009).

Onderzoekseenheden en -instrumenten

In kader van dit onderzoek zijn een aantal rechtbanken benaderd door Universiteit Utrecht voor het bijwonen van jeugdstrafzittingen. Deze rechtbanken zijn select gekozen omdat zij in voorgaande jaren eerder toestemming hebben verleend. Betreffende huidig onderzoek is de rechtbank van Den Haag toegewezen. Bijzondere toestemming voor toegang tot de jeugdstrafzittingen is verleend door de voorzitter van de rechtbank, gezien jeugdstrafzittingen in beginsel niet toegankelijk zijn voor publiek. Binnen de rechtbank zijn met een contactpersoon afspraken gemaakt voor data waarop de zittingen bijgewoond worden. Deze zijn gepland in april 2011, verdeeld over vijf zittingsdagen. Gedurende deze vijf zittingsdagen zijn 26 zaken bijgewoond, waarvan zes zaken niet bruikbaar zijn².

De onderzoekspopulatie bestaat uit vijftien jongens en vijf meisjes die ten tijde van het delict tussen de vijftien en achttien jaar waren en vervolgens terecht staan wegens verdenking van het plegen van een strafbaar feit. Allen stonden terecht voor de enkelvoudige kamer in Den Haag. Ook de ouders van de jeugdigen maken deel uit van de populatie. In Tabel 1 worden de bijgewoonde zaken en aanwezigheid van de ouders weergegeven. Na afloop van de zitting is bij dertien jeugdigen en diens ouder(s) een interview afgenomen. Wanneer beide ouders aanwezig zijn bij de jeugdstrafzittingen is ook het interview bij beide ouders afgenomen.

² Deze zaken zijn aangehouden om verschillende redenen. Bij twee zaken waren beide ouders niet aanwezig, bij twee zaken was de documentatie niet volledig en bij de overige twee zaken moesten nog getuigen gehoord worden.

Tabel 1. *Aanwezigheid ouders geobserveerde zaken.*

	Vader	Moeder	Beide ouders	Geen ouders	Totaal
Aanwezigheid	1	6	12	1	20

Dataverzameling en -analyse (procedure)

Twee methoden van dataverzameling worden gebruikt. Voor een kwalitatieve beschrijving van de rol van jeugdigen en ouders wordt gebruik gemaakt van een standaard observatielijst welke speciaal voor dit doeleinde is opgesteld, namelijk de Observatielijst Jeugdstrafrechtstelsel (zie Bijlage 1). Op deze observatielijst worden verschillende aspecten van de jeugdstrafzitting belicht en ook de bejegening van de professionele actoren naar de jeugdigen en diens ouders. De observatielijst bestaat ten eerste uit een algemeen gedeelte waarin de tijdsduur van de zitting, de naam van de kinderrechter en officier van justitie benoemd en eventuele bijzonderheden genoteerd worden. Ten tweede worden de gegevens van de jeugdige genoteerd, zoals het begane delict, de leeftijd en de etniciteit. Vervolgens wordt beschreven wie allemaal aanwezig zijn. De drie opvolgende gedeeltes beslaan uitleg, begrip en inhoud met betrekking tot de jeugdige verdachte.

De resultaten verkregen middels de semi-gestructureerde interviews worden gebruikt voor een beschrijving van de beleving van de zitting, door zowel de jeugdigen als de ouders. Deze semi-gestructureerde interviews zijn opgesteld in samenwerking met de coördinatoren van de minor Jeugd en Criminaliteit van de faculteit Sociale Wetenschappen aan Universiteit Utrecht. De interviews zijn terug te vinden in Bijlage 2 en 3.

De dataverzameling geschiedt door twee observatoren en twee interviewers. Tijdens de jeugdstrafzitting observeren twee studenten de rol van de jeugdige verdachte en diens ouders. Na de jeugdstrafzitting interviewen de andere twee studenten de betreffende jeugdige verdachte en diens ouders. Hier worden vragen gesteld over de beleving van de zitting. Specifieker gesteld zal door één observator gedurende het gehele onderzoek gekeken worden naar de jeugdige verdachten en door de andere observator naar de ouders. Hetzelfde geldt voor de interviewers. De resultaten verkregen middels deze methoden hebben beiden een eigen manier van data-analyse. Alle observatielijsten en interviews zijn direct uitgewerkt. Gedurende de observaties is handmatig gescoord hoe vaak een bepaald aspect en/of handeling voorkwam tijdens de zitting. Na afloop zijn de verkregen gegevens kwalitatief beoordeeld en zijn hier resultaten en conclusies uit voortgekomen. Met behulp van deze semi-gestructureerde interviews worden gekeken of de jeugdigen positief, negatief of onverschillig

reageren op de interviewvragen. Aan de hand van *labelling*, de omschrijving van de betekenis van een antwoordcategorie, wordt geprobeerd de beleving en het begrip van de jeugdigen over de jeugdstrafzitting te beschrijven en hier conclusies aan te koppelen.

Betrouwbaarheid en validiteit

In dit onderzoek is sprake van data triangulatie aangezien databronnen middels verschillende methoden worden geraadpleegd. In dit geval betreft het observaties en interviews van jeugdigen en diens ouders (Thurmond, 2001). De data is verzameld door vier onderzoekers, waardoor de gegevens en aantekeningen kunnen worden becommentarieerd, om op die manier de kwaliteit van de dataverzameling te vergroten. Dit leidt tot een grotere interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van het onderzoek (Boeije, 2005; Robson, 2002). Getracht wordt de generaliseerbaarheid van het onderzoek te vergroten door middel van een zo volledig mogelijke beschrijving van de onderzoeksgroep. In dit onderzoek is sprake van een lage interne validiteit van de resultaten door alternatieve verklaringen. Sociale wenselijkheid kan bij zowel de ouders als de jeugdigen een rol hebben gespeeld in hun antwoorden. Daarnaast kunnen de kinderechter en officier van justitie zich mogelijk anders gedragen gedurende de jeugdstrafzitting doordat twee observatoren achterin de zaal zitten (Heerweg, Billiet & Loosveldt, 2005).

Resultaten

In dit resultatengedeelte worden de observatiegegevens gekoppeld aan de interviewgegevens. Als eerste zullen de bevindingen met betrekking tot de bejegening van de jeugdige verdachten weergegeven worden. Ten tweede zullen de bevindingen met betrekking tot het begrip en de beleving van de jeugdigen worden weergegeven. Ten derde zullen de bevindingen met betrekking tot de bejegening van de ouders worden weergegeven en ten slotte de bevindingen met betrekking tot de beleving van de ouders. Zes van de 26 bijgewoonde zittingen zijn aangehouden, de resultaten van deze zes zittingen zijn niet meegenomen bij de observatiebevindingen, bij de interviewbevindingen echter wel.³

³ De aangehouden zittingen zijn bij de interviewbevindingen wel meegenomen aangezien deze toch een duidelijk beeld geven over de beleving en het begrip van de jeugdige verdachte en diens ouder(s).

Bejegening van de jeugdige

Door middel van observaties is gekeken naar de bejegening van de jeugdige verdachte door de professionele actoren. De gemiddelde leeftijd van de vijf geobserveerde meisjes is 16.00 jaar. De gemiddelde leeftijd van de vijftien geobserveerde jongens is 16.73 jaar. In totaal zijn vier verschillende kinderrechters en zes officieren van justitie geobserveerd. Allereerst zal gekeken worden in hoeverre rekening wordt gehouden met het beperkte begrip van de jeugdige, daarna komen de gebruikte gesprekstechnieken en het gebruik van appel op moreel besef door de kinderrechtter en officier van justitie aan bod.

Begrip

Allereerst wordt gekeken naar hoe rekening gehouden wordt met het niveau van de jeugdige verdachte gedurende de jeugdstrafzitting. De verschillende onderdelen zijn door middel van een vijf-puntsschaal beoordeeld. De intonatie ligt bij de kinderrechtter over het algemeen vriendelijker dan bij de officier van justitie. Er zijn echter verschillen gevonden tussen de verschillende kinderrechters en officieren van justitie. Eenzelfde resultaat is gevonden bij de moeilijkheidsgraad en gebruik van juridisch jargon. Ook hier is een verschil op te merken tussen de verschillende kinderrechters en officieren van justitie, maar gemiddeld genomen is een hogere score waargenomen voor de officieren. Beide actoren maken geen tot weinig gebruik van afkortingen. Daarnaast is een duidelijk verschil waargenomen op de items ‘verduidelijking’ en ‘begrip verdachte toetsen’. Kinderrechters scoren een stuk hoger op deze twee onderdelen in vergelijking met de officieren van justitie. Gedurende de jeugdstrafzitting was dit te merken aangezien de kinderrechtter aan de jeugdige vraagt of hij of zij begrepen heeft wat gedurende de zitting is gezegd. Wanneer de kinderrechtter het idee heeft dat de jeugdige het niet begrepen heeft, worden vragen gesteld zoals: “Kan je me dan vertellen wat voorwaardelijk inhoudt?” en “Kan je het allemaal nog begrijpen?”.

Inhoud

Het bespreken van het delict wordt door de vier geobserveerde kinderrechters uitgebreid gedaan. De kinderrechtter begint na de tenlastelegging regelmatig het gesprek met de jeugdige door te vragen of wat ten laste wordt gelegd volgens de jeugdige klopt. Dit kan de jeugdige beamen of tegenspreken. Daarnaast stelt de kinderrechtter regelmatig ook de vraag “Vertel mij nou eens wat er precies gebeurd is?”. Deze vraag geeft de jeugdige de mogelijkheid zijn of haar kant van het verhaal te vertellen. In zeventien van de twintig zittingen heeft de officier van justitie geen vragen over het besproken delict, in de drie andere zittingen stelt de officier

van justitie een korte vraag zoals “Hoe is het nou precies gegaan?”. Gedurende de bespreking van de persoonlijke omstandigheden wordt vooral gevraagd naar de thuissituatie en de schoolsituatie. De officier van justitie heeft in negentien van de twintig zittingen geen vragen over de persoonlijke omstandigheden. In de andere zitting stelt de officier van justitie een vraag over een bijbaan. Wanneer gekeken wordt naar de gesprekstechnieken die de professionele actoren gebruiken valt op dat vooral ‘doorvragen’, ‘interesse tonen in verhaal’, ‘open vragen stellen’ en ‘begrip tonen’ in alle geobserveerde zittingen gebruikt wordt. Bij ‘doorvragen’ worden vragen gesteld zoals “Wat heb jij verder gedaan?”. Bij ‘open vragen stellen’ worden vragen gebruikt zoals “Kan je daar wat meer over vertellen?”. De gesprekstechnieken ‘complimenteren’ en ‘aanmoedigen’ worden niet in alle zittingen gebruikt. Opvallend in één zitting is de vijandige houding van de jeugdige, waarbij de kinderrechter hier rustig op reageert door te zeggen “Als ik het niet begrijp mag je het rustig zeggen hoor”. De kinderrechter probeert de jeugdige op zijn gemak te stellen en de vijandige houding te laten zakken. Door middel van de rustige houding van de kinderrechter is dit ook enigszins gelukt. Aangezien de officier van justitie in de meeste zittingen geen vragen stelt over het delict en de persoonlijke omstandigheden, wordt niet ingegaan op de gesprekstechnieken gebruikt door de officier van justitie.

Appèl op moreel besef

Het appèl op moreel besef gebeurt bij de kinderrechter vaak gedurende de bespreking van het delict en het vonnis. Bij de officier van justitie gebeurt dit in de meeste gevallen tijdens het requisitoir. De kinderrechter en de officier van justitie maken het meest gebruik van ‘beroep op verantwoordelijkheid’. Zinnen zoals “Je had beter moeten weten.” worden hierbij gebruikt. Naast ‘beroep op verantwoordelijkheid’ wordt ook gebruik gemaakt van ‘beroep op schuldgevoel’, ‘beroep op spijtgevoelens’, ‘beroep op empathie’, ‘beroep op gevolgen slachtoffer’ en ‘beroep op schaamte’ door de kinderrechter (zie Tabel 2). De officier van justitie maakt gebruik van ‘beroep op schuldgevoel’, ‘beroep op empathie’ en ‘beroep op gevolgen slachtoffer’ (zie Tabel 2). Uitspraken worden gedaan zoals: “Ik denk dat als jij niet had gespuugd het niet zo uit de hand was gelopen.”. De kinderrechter maakt over het algemeen meer gebruik van een appèl op moreel besef dan de officier van justitie, al is dit verschil niet groot te noemen. De kinderrechter scoort over het algemeen hoger dan de officier van justitie op appel op moreel besef net zoals op de items ‘verduidelijking’ en ‘begrip verdachte toetsen’, wat laat zien dat de kinderrechter de jeugdstrafzitting voor de jeugdige

probeert te vergemakkelijken maar wel duidelijk wil maken dat bepaald gedrag niet door de beugel kan.

Tabel 2 . *Appèl moreel besef beoordeeld op vijf punt schaal.*

	Beroep op verantwoorde- lijkheid	beroep op schuldgevoel	beroep spijtgevoelens	beroep op empathie	Beroep op gevolgen slachtoffer	beroep op schaamte
KR	3.66	1.79	1.22	1.12	1.10	1.28
OvJ	2.06	1.25	1.00	1.17	1.64	1.00

Begrip en beleving van de jeugdigen

Hieronder worden de resultaten weergegeven die zijn voortgekomen uit de semi-structureerde interviews die afgenomen zijn bij de jeugdige verdachten. Eerst zal worden stilgestaan bij de beleving van de jeugdigen over de jeugdstrafzitting om vervolgens het begrip van de jeugdige verdachte te bespreken. In totaal zijn dertien interviews afgenomen bij de jeugdigen. Aan het onderzoek hebben elf jongens en twee meisjes in de leeftijd van vijftien tot achttien jaar deelgenomen. Zes van de dertien jeugdigen geven aan nog niet eerder voor de kinderrechter te hebben moeten verschijnen.⁴

Beleving van de jeugdigen

Op de vraag wat de jeugdigen van de jeugdstrafzitting vinden, beantwoorden negen jeugdigen dat ze de jeugdstrafzitting positief ervaren hebben terwijl de andere vier jeugdigen dit als negatief bestempelen. De beoordeling van de jeugdstrafzitting lijkt afhankelijk te zijn van de straf of maatregel die jeugdigen opgelegd hebben gekregen. Een lage straf zorgt voor een positievere beleving van de jeugdstrafzitting. Daarnaast blijken de negatieve belevingen vooral van *'first offenders'* te komen, vanwege de zenuwen en het gevoel niet te weten wat hen te wachten staat. Leeftijd heeft geen eenduidige rol met betrekking tot de beleving.

Over het gemiddelde genomen wordt de kinderrechter positiever beoordeeld dan de officier van justitie. Met positief wordt bedoeld dat de jeugdige de kinderrechter beoordeeld als een goede, vriendelijke kinderrechter. Echter benoemen twee van de dertien jeugdigen de kinderrechter toch als negatief, waarbij negatief geclassificeerd wordt als vervelend,

⁴ Eén jeugdige beweert een *'first offender'* te zijn, terwijl zijn moeder het tegendeel beweert.

onvriendelijk of de kinderrechter wordt als vijand gezien. Bij de beoordeling van de officier van justitie worden vijf jeugdigen positief beoordeeld als ook vijf jeugdigen negatief. De overige drie jeugdigen weten niet te vertellen wie de officier van justitie is en daardoor wordt de beoordeling door hen als ‘ik weet het niet’ beschreven. Dit laatste is opvallend omdat de jeugdigen niet lijken te begrijpen wie de officier van justitie is, terwijl de kinderrechter voor alle jeugdigen duidelijk is. De beoordeling van de kinderrechter en officier van justitie blijkt net als de totale beleving afhankelijk te zijn van de strafmaat. Het zijn van een *‘first offender’* lijkt geen rol te spelen bij de beoordeling van de kinderrechter en officier van justitie. De beleving van de jeugdige van de responsiviteit van de kinderrechter is redelijk positief; zeven jeugdigen beoordelen dat ze hun verhaal kwijt kunnen, dat naar hen geluisterd is en dat ze serieus zijn genomen. Vier van de dertien jeugdigen zijn iets minder positief, wat met name komt doordat ze meer hadden willen vertellen. Op de vraag wat de jeugdigen vinden dat over de persoonlijke omstandigheden gesproken wordt, zijn de meningen sterk verdeeld. Bij vier jeugdigen zijn deze persoonlijke omstandigheden niet besproken wegens aanhouding van de zaak. Zeven van de dertien jeugdigen zijn positief over de bespreking van de persoonlijke omstandigheden. Echter geven de jeugdigen aan dat het erbij hoort. Jeugdigen die negatief zijn, geven aan dat de bespreking van de persoonlijke omstandigheden geen effect heeft gehad op de strafmaat of bespreking van het begane strafbare feit en volgens hen is het niet noodzakelijk deze te bespreken tijdens de jeugdstrafzitting.

Bij alle jeugdigen die geïnterviewd zijn, is tenminste één ouder aanwezig. Zeven van de dertien jeugdigen geven aan het fijn te vinden dat de ouder(s) aanwezig is/zijn. Redenen als ‘ik vind het fijn dat mijn ouders steun kunnen geven tijdens de jeugdstrafzitting’ en ‘het geeft me een goed gevoel dat mijn ouders erbij kunnen zijn’ worden hierbij genoemd. Vier van de dertien jeugdigen zijn echter negatief over de aanwezigheid van de ouder(s) met als reden dat zij vinden dat zij het zelf wel kunnen regelen. Geen eenduidig verband blijkt te bestaan tussen de beleving van de aanwezigheid van de ouders en de leeftijd van de jeugdige verdachte of het zijn van een *‘first offender’*. Op de vraag of de jeugdigen het uiteindelijk mee of tegen vinden vallen, is slechts één persoon negatief. Hieruit kan gesteld worden dat de twaalf overige jeugdigen de jeugdstrafzitting mee vinden vallen. Deze resultaten komen overeen met de vraag of de jeugdigen meer gespannen zijn vooraf aan de jeugdstrafzitting en dat gedurende en na de jeugdstrafzitting deze spanning verminderd is. Met name de positieve ervaring met de kinderrechter kan een verklaring zijn voor deze verminderde spanning.

Begrip van de jeugdigen

Het begrip dat de jeugdigen hebben met betrekking tot de persoonlijke omstandigheden is matig. Tien van de dertien jeugdigen geven aan dat het bespreken van de persoonlijke omstandigheden erbij hoort maar kunnen geen uitleg geven over waarom deze bespreking plaatsvindt.

Twaalf van de dertien jeugdigen geven aan de gehele jeugdstrafzitting redelijk te hebben kunnen volgen. Echter wordt dit anders beleefd door de interviewer. Dit komt met name terug bij de vragen over de straf en/of maatregel. Hierbij wordt gevraagd aan de jeugdigen of zij een straf of maatregel opgelegd gekregen hebben en of zij deze kunnen uitleggen. Hieruit blijkt dat slechts vier van de dertien jeugdigen een gedeeltelijke uitleg kunnen geven over de eventuele straf of de reden van de aanhouding van de jeugdstrafzitting, terwijl alle dertien jeugdigen een straf of maatregel opgelegd gekregen hebben of een zitting die aangehouden is. De jeugdigen die dit laatste betreft kunnen moeilijk uitleggen waarom de zitting is aangehouden. Een voorbeeld van wat een jeugdige heeft gezegd: “Ik moet terugkomen, ze naaien me weer.” Dit antwoord geeft aan dat de jeugdige niet de reden weet van aanhouding van de jeugdstrafzitting, wat overeenkomt met de gevonden resultaten.

Ten slotte geven tien van de dertien jeugdigen aan dat ze niets anders hadden gedaan wanneer zij de kinderrechter waren geweest. Drie van de dertien jeugdigen hebben aangegeven de jeugdstrafzitting anders te behandelen wanneer zij de kinderrechter zouden zijn. Deze jeugdigen geven respectievelijk de antwoorden: ‘meer luisteren’, ‘lagere straf geven’ en ‘het indienen van hoger beroep’ aan. Met name het laatste antwoord geeft de interviewer het idee dat die jeugdige niet echt begrip heeft gehad van de jeugdstrafzitting, aangezien de rol van de kinderrechter door deze jeugdige niet volledig is begrepen.

Bejegening van de ouders

In dit resultatengedeelte worden respectievelijk de observaties en de interviews besproken die betrekking hebben op de ouders. Eerst wordt de aanwezigheid van de ouders besproken, vervolgens de rol van de ouders tijdens de jeugdstrafzitting en de beleving van de ouders over de jeugdstrafzitting. Bij dit laatste aspect wordt nog verder toegespitst op tevredenheid van de ouders over de jeugdstrafzitting en de emotionele beleving daarvan.

Aanwezigheid ouders

Door middel van observaties is gekeken naar de bejegening van de ouders van de jeugdige verdachte door de professionele actoren. Hoewel een wetwijziging per 1 januari 2011 (art.

496a Sv) stelt dat beide ouders van een jeugdige verdachte aanwezig dienen te zijn bij de jeugdstrafzitting van hun kind, is dit in de praktijk anders. De zeven jeugdstrafzittingen waarbij één ouder aanwezig is, zijn allen door de kinderrechter doorgezet in het belang van de jeugdige. Afwezigheid van beide ouders is maar één keer voorgekomen (zie tabel 1). Ook deze jeugdstrafzitting is door de kinderrechter doorgezet, de jeugdige was echter achttien jaar gedurende de jeugdstrafzitting en de aanwezigheid van ouders wordt dan niet meer als verplicht gesteld.

Wanneer gekeken wordt naar de zeven zaken waarbij één ouder aanwezig is geweest, valt op dat in zes van de zeven zaken de moeder aanwezig is. Voor de afwezigheid van de vader wordt in de meeste gevallen als reden gegeven dat deze moet werken en/of de andere kinderen naar school moet brengen. Opvallend is dat de enige zaak waarbij alleen de vader aanwezig is, de minderjarige verdachte aangeeft dat zijn moeder er niet bij kan zijn omdat “Zij toch niet Nederlands praten kan”.

Het merendeel van de geobserveerde en geïnterviewde ouders, veertien van de twintig, zijn van Nederlandse afkomst. Verder zijn ouders afkomstig uit verschillende landen. Namelijk één ouderpaar uit Afghanistan, Frankrijk, Irak, Republiek Burundi, Suriname en Turkije. Daarnaast zijn drie ouderparen afkomstig uit Marokko. Tevens is onduidelijkheid over drie ouderparen, wiens nationaliteit dan ook als onbekend wordt beschreven⁵.

Rol ouders

De rol van ouders beperkt zich tot het moment dat zij aan het woord komen. Over de verwachtingen met betrekking tot hun rol voorafgaand aan de zitting is niets bekend. Aan het begin van de zitting wordt in het overgrote deel aandacht besteed aan de vraag waarom één van de ouders niet aanwezig is. Ouders krijgen het woord nadat de kinderrechter de persoonlijke situatie van de jeugdige heeft besproken. De kinderrechter stelt dan een vraag als: “Wilt u nog wat toevoegen?” of “Heeft u nog iets te zeggen?”. Allen maken gebruik van dit spreekrecht, zowel de allochtone als autochtone ouders, met uitzondering van de autochtone ouders van één jeugdige. De spreektijd varieert tussen de tien seconden en vier minuten, met een gemiddelde van één minuut en 48 seconden. De ouders geven informatie over de jeugdige, de thuissituatie en over hoe zij hebben gereageerd op het gepleegde feit. Autochtone ouders zijn gemiddeld genomen langer aan het woord geweest dan allochtone ouders. Allochtone ouders geven voornamelijk aan “Hun kind niet op die manier te hebben

⁵ Het betreft hier géén gemengde huwelijken.

opgevoed.”, een goed gesprek met hen te hebben gehad en dat het niet meer zal gebeuren. Autochtone ouders geven aan tevreden te zijn met de manier waarop hun kind zich op het moment gedraagt. In het verdere verloop van de zitting komen ouders vrijwel niet aan bod. Wanneer de kinderrechter of de officier van justitie een vraag heeft aan de ouders wordt deze tussendoor gesteld. Van de twaalf geobserveerde jeugdstrafzittingen waarbij beide ouders aanwezig zijn, hebben ouders in elf jeugdstrafzittingen iets te vertellen gehad. In deze elf jeugdstrafzittingen hebben beide ouders iets toe te voegen aan de zaak. In de jeugdstrafzitting waarbij geen van de ouders aanwezig is geweest, heeft een ander familielid het woord gedaan. Van de zeven jeugdstrafzittingen waarbij één ouder aanwezig is geweest, hebben alle ouders het woord genomen wanneer daar om gevraagd is door de kinderrechter. Ouders vertonen tot slot geen opvallend gedrag vooraf of gedurende de jeugdstrafzitting.

Beleving van de ouders

Net zoals bij de jeugdige verdachten vinden dertien semigestructureerde interviews plaats met de ouders, dit zijn de ouders van de geïnterviewde jeugdige verdachten. Bij vier zaken is alleen de moeder geïnterviewd (wegens afwezigheid vader) en bij de overige zaken beide ouders. Bij vijf van de dertien geïnterviewde zaken zijn de ouders van allochtone afkomst. De geïnterviewde ouders hebben verschillende nationaliteiten, namelijk: één ouderpaar en één ouder uit Marokko, één Afghaans ouderpaar, één Frans ouderpaar en ten slotte één Turkse ouder. Alle ouders geven aan de procedures gedurende de zitting te begrijpen. Tevens geven alle ouders aan netjes en met respect bejegend te zijn door de kinderrechter. Daarnaast zijn drie zaken aangehouden, waardoor de ouders geen informatie kunnen geven over de uitspraak. Desalniettemin, hebben de ouders wel waardevolle informatie kunnen geven over hoe zij de zitting hebben beleefd. Alle ouders, bij wie de zitting niet is aangehouden, vinden dat ze hun verhaal kwijt kunnen en dat naar hen geluisterd is. Daarbij geven zeven ouders aan dat het niet de eerste keer is dat hun kind bij de kinderrechter heeft moeten verschijnen. Negen van de dertien ouders vinden dat zij een bijdrage hebben kunnen leveren aan de zittingen en zes ouders vinden dat zij door deze bijdrage hun kind hebben kunnen steunen. Een ouder geeft dit als volgt aan: “Ik denk dat het vooral belangrijk was voor mijn zoon dat ik hier was, voor steun.”. Echter, vijf ouders zijn het niet eens met de verplichting dat beide ouders aanwezig moeten zijn. Ouders geven aan dat dit niet nodig is en in sommige gevallen helemaal niet wenselijk is.

Tevredenheid

Als het om de tevredenheid gaat over de het verloop van de jeugdstrafzitting geven tien van de dertien ouders aan tevreden te zijn. Dit kan komen doordat de ouders volgens hen netjes en met respect bejegend zijn door de kinderrechter. Drie van tien tevreden ouders zijn van allochtone afkomst. Dit betekent dat drie van de vijf allochtone ouders en zeven van de acht autochtone ouders tevreden zijn met de zitting. Tien van de dertien ouders geven aan tevreden te zijn over de zitting omdat deze verliep zoals verwacht of juist mee viel. Ook waren zij tevreden met de uitspraak. Volgens hen had de kinderrechter in hun ogen juist gehandeld en niets beter kunnen doen. Een ouder gaf dit aan door te zeggen: “Kan zo niet bedenken wat hij beter had kunnen doen.”. Echter, zijn er ook drie ouderparen die aangeven niet tevreden te zijn. Hiervan zijn twee van allochtone afkomst. Dit houdt in dat twee van de vijf allochtone ouders en één van de acht autochtone ouders niet tevreden zijn over de zitting. Voor de ontevredenheid worden verschillende redenen gegeven; twee ouderparen zijn ontevreden vanwege het aanhouden van de jeugdstrafzitting en één ouderpaar is ontevreden vanwege het verloop van de jeugdstrafzitting, deze is niet gegaan zoals verwacht en valt tegen. Een ouder geeft aan dat: “In mijn ogen is de kinderrechter niet rechtvaardig geweest en zou hij de zaak zelfs moeten seponeren.”. Een andere ouder geeft aan niet tevreden te zijn met hoe de officier van justitie diens zoon heeft bejegend en vindt dat de kinderrechter op dat moment heeft moeten ingrijpen. Ondanks dat deze ouderparen niet tevreden zijn met het handelen van de kinderrechter voelen zij zich toch netjes en met respect behandeld.

Emotionele beleving

Tevens wordt aandacht besteed aan de emotionele beleving gedurende en na afloop van een jeugdstrafzitting. Zes van de dertien ouders geven aan gedurende de zitting vol spanning te zitten, zich opgelaten, onverschillig, zenuwachtig of machteloos te voelen. Van de ouders die de jeugdstrafzitting op die manier ervaren, zijn twee ouders van allochtone en vier ouders van autochtone afkomst. Daarnaast zijn er vijf ouders die zich gedurende de jeugdstrafzitting ontspannen, goed, rustig of prima voelen. Van deze vijf ouderparen, zijn twee ouderparen van allochtone afkomst en drie ouderparen van autochtone afkomst. Na afloop van de jeugdstrafzitting geven elf van de dertien ouderparen aan zich opgelucht, goed, ontspannen of normaal te voelen. Van deze ouderparen is één derde van allochtone afkomst. De overige twee ouders geven aan zich na afloop onverschillig en onprettig te voelen. Dit betreft één allochtoon en één autochtoon ouderpaar. Gebleken is dat de ouders die zich na afloop van de

zitting onverschillig en onprettig voelen, ook niet tevreden zijn met het verloop van de jeugdstrafzitting.

Conclusie & Discussie

Zoals beschreven in de inleiding is het centrale thema in dit onderzoek de rol en beleving van de jeugdige verdachten en diens ouders. De bijbehorende vragen die daarbij gesteld worden zijn: ‘In hoeverre hebben jeugdigen verdachten begrip en besef over de jeugdstrafzitting en hoe beleven zij deze?’ en ‘In hoeverre hebben ouders van de jeugdige verdachten begrip en besef over de jeugdstrafzitting en hoe beleven zij deze?’. Deze hoofdvragen zijn opgesplitst in verschillende deelvragen die hieronder nader worden behandeld.

Hoe is de bejegening van de professionele actoren naar de jeugdige verdachte tijdens de jeugdstrafzitting?

Wanneer gekeken wordt naar de bejegening van de professionele actoren naar de jeugdige verdachten kan geconcludeerd worden dat de jeugdigen positiever bejegend worden door de kinderrechter dan door de officier van justitie. De kinderrechter probeert het proces voor de jeugdigen te verduidelijken en meer op zijn of haar gemak te stellen. Dit is belangrijk aangezien de participatie van de jeugdigen verhoogd kan worden waardoor deze zich minder geïntimideerd voelen en in staat zijn om het verhaal te vertellen vanuit de eigen beleving (Archard & Skivenes, 2009). De kinderrechter stelt vragen aan de jeugdige betreffende het delict en de persoonlijke omstandigheden, de officier van justitie stelt hier vrijwel geen vragen over.

In hoeverre lijkt de jeugdige verdachte te begrijpen wat verteld en gevraagd wordt tijdens de jeugdstrafzitting? en Wat is de beleving van de jeugdige verdachte tijdens de jeugdstrafzitting?

Gekeken naar beleving en begrip van de jeugdigen kan geconcludeerd worden dat de meeste jeugdigen een positieve beleving hebben over de algehele jeugdstrafzitting. Dit lijkt afhankelijk te zijn van de strafmaat en of de jeugdige een ‘*first offender*’ is. Naarmate de strafmaat hoger is lijkt de beleving negatiever te zijn. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de jeugdige verdachten niet inzien dat de kinderrechter en officier van justitie het beste met hen voor hebben en hulp willen bieden (Morris & Giller, 1977). Verder is gevonden dat ‘*first offenders*’ vanwege de zenuwen en het gevoel niet te weten wat hen te wachten staat, minder positief zijn over de jeugdstrafzitting. Daarnaast geven de jeugdigen zelf aan de zaak te begrijpen, maar dat dit voornamelijk betrekking heeft op de gang van zaken gedurende de

jeugdstrafzitting. Echter, de jeugdigen begrijpen vaak niet wat de opgelegde straf of maatregel inhoudt, wat overeenkomt met onderzoek van Van Dijk en collega's (2010). Dit kan verklaard worden uit het feit dat de kinderrechter en officier van justitie weinig inhoudelijke uitleg geven over de opgelegde straf of maatregel.

In hoeverre is er een verschil in de bejegening door de professionele actoren naar allochtone en autochtone ouders?

Gekeken naar de bejegening van de professionele actoren naar de ouders blijkt dat geen verschil bestaat in de bejegening van autochtone en allochtone ouders. Alle ouders geven aan de procedure gedurende de jeugdstrafzitting te begrijpen. Tijdens de jeugdstrafzitting maken zowel allochtone als autochtone ouders gebruik van het spreekrecht. Verder hebben autochtone en allochtone ouders beide het gevoel dat er naar hen geluisterd wordt en dat zij een bijdrage hebben kunnen leveren aan de jeugdstrafzitting. Dit is erg belangrijk aangezien ouders over de meeste kennis beschikken omtrent de jeugdige (Garfinkel & Nelson, 2004; Hepping, 2006). De kinderrechter en officier van justitie krijgen hierdoor meer inzicht in de situatie rondom de jeugdige (Hepping, 2006).

In hoeverre is er een verschil in beleving gedurende een jeugdstrafzitting tussen allochtone en autochtone ouders?

Gekeken naar de tevredenheid over de jeugdstrafzitting is een verschil gevonden tussen autochtone en allochtone ouders. In verhouding zijn allochtone ouders minder tevreden over de jeugdstrafzitting dan autochtone ouders. Dit verschil kan mogelijk verklaard worden doordat allochtone ouders de Nederlandse taal vaak minder goed beheersen dan autochtone ouders. De mate waarin ouders het jeugdstrafrecht al dan niet positief ervaren heeft mede te maken met de vaardigheid de Nederlandse taal te begrijpen en produceren (Schuytvlot, 1999). Verder is in de emotionele beleving geen duidelijk verschil gevonden tussen autochtone en allochtone ouders. De helft van de allochtone en autochtone ouders ervaren de jeugdstrafzitting als spannend en voelen zich opgelaten en machteloos. De andere helft van de ouders voelt zich ontspannen en ervaart de jeugdstrafzitting als rustig. Na afloop van de jeugdstrafzitting geeft het merendeel van de ouders aan zich opgelucht en ontspannen te voelen.

In hoeverre hebben jeugdigen verdachten begrip en besef over de jeugdstrafzitting en hoe beleven zij deze?' en 'In hoeverre hebben ouders van de jeugdige verdachten begrip en besef over de jeugdstrafzitting en hoe beleven zij deze?

Uit dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat het merendeel van de jeugdige verdachten een positieve beleving heeft over de jeugdstrafzitting. Vooral de kinderrechter speelt hierbij

een belangrijke rol aangezien deze de jeugdige verdachte positiever benadert en meer verduidelijking geeft dan de officier van justitie. Het merendeel van de jeugdige verdachten begrijpt wat tijdens de jeugdstrafzitting gezegd wordt, al is vaak niet duidelijk wat een opgelegde straf of maatregel inhoudt. Ouders worden door de kinderrechter betrokken bij de jeugdstrafzitting van hun kind. Toch lijken ouders een passieve rol te spelen aangezien buiten de gestelde vragen vrijwel geen mogelijkheid is voor de ouders om zich te mengen in de jeugdstrafzitting. Toch geven de meeste ouders aan een bijdrage te hebben geleverd aan de jeugdstrafzitting van hun kind en tevreden te zijn over de jeugdstrafzitting.

Het uitgevoerde onderzoek kent enkele beperkingen. Ten eerste moet worden opgemerkt dat gebruik is gemaakt van kleine, selecte onderzoeksgroepen, aangezien alleen de jeugdigen en ouders geobserveerd en onderzocht zijn die medewerking hebben willen verlenen aan het onderzoek. Daarnaast heeft dit onderzoek plaats gevonden in één rechtbank. Hierdoor zijn de gevonden resultaten niet generaliseerbaar naar alle jeugdigen en diens ouders op jeugdstrafzittingen. Ten tweede moet opgemerkt worden dat van de 20 geobserveerde zittingen, één kinderrechter 10 zittingen heeft behandeld. Gezien de helft van de geobserveerde zittingen door één kinderrechter is behandeld kunnen de resultaten beïnvloed zijn en daardoor moeilijk te vergelijken met andere zittingen. In vervolgonderzoek dient meer diversiteit in kinderrechters te zijn om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de jeugdstrafzitting. Ten derde moet opgemerkt worden dat één kinderrechter zich positief dwingend jegens de jeugdige en diens ouders heeft opgesteld. Aan het eind van de zitting heeft de kinderrechter zich positief opgesteld over het uitgevoerde onderzoek en hiermee aangegeven het fijn te vinden wanneer de jeugdige en diens ouders mee zouden willen werken. De jeugdige en de ouders kunnen zich hierdoor gedwongen voelen mee te werken aan de interviews en de antwoorden op de gestelde vragen kunnen hierdoor niet geheel naar waarheid gegeven zijn. Ten slotte moet rekening worden gehouden met de invloed van externe factoren, zoals sociaal wenselijke antwoorden door zowel de jeugdigen als de ouders. Vooral bij allochtone ouders die de Nederlandse taal niet volledig beheersen moet rekening worden gehouden met het niet volledig begrijpen van de vraag en sociaal wenselijke antwoorden.

Jeugdstrafzittingen hebben een apart karakter gezien rekening wordt gehouden met de pedagogische belangen van het kind. Op basis van het uitgevoerde onderzoek kunnen een aantal aanbevelingen worden gegeven omtrent jeugdstrafzittingen. Betreffende de jeugdigen kan opgemerkt worden dat meer uitleg moet worden gegeven over de opgelegde straf of maatregel. De zitting draait om de jeugdige en zal geen optimaal effect hebben wanneer de

jeugdige bepaalde aspecten van de zitting niet volledig begrijpt. Betreffende de ouders moet meer onderzoek worden uitgevoerd naar het effect van etniciteit op de beleving van de zitting.

Beter inzicht in de rol en beleving van jeugdigen en diens ouders kan ervoor zorgen dat de kinderrechter en de officier van justitie zich beter kunnen inleven in de betreffende partijen en het jeugdstrafrecht voor de jeugdigen en diens ouders verbetert.

Referenties

- Archard, D., & Skivenes, M. (2009). Hearing the child. *Child and Family Social Work, 14*, 391-399. doi:10.1111/j.1365-2206.2008.00606.x
- Baarda, D. B. (2009). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff.
- Baarda, D. B., Goede, M. P. M. de, & Teunissen, J. (1997). *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Houten: Stenfert Kroese.
- Baarda, D. B., Goede, M. P. M., de, Teunissen, J. (2005) *Basisboek kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.
- Bakker, M. (2009). De autoritatieve kinderrechter: Effecten op jeugdige delinquenten. Afstudeerscriptie Orthopedagogiek, Universiteit Utrecht. Verkregen op <http://igitur.archive.library.uu.nl/student-theses/2009-082-200308/Masterthesis%20Bakker%2c%20M-0477249.pdf>
- Beaulieu, L. A., & Cesaroni, C. (1999). The changing role of the youth court judge. *European Journal on Criminal Policy and Research, 7*, 363-393. doi:10.1023/A:1008736920938
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en Doen*. Den Haag: Boom onderwijs.
- Bovenkerk, F. (2009). *Etniciteit, criminaliteit en het strafrecht*. Utrecht: University of Utrecht. Verkregen op <http://omega.library.uu.nl.proxy.library.uu.nl/seal/omegasearch.php?&cfg=omega&applid=omegacontent&idx=omega&lan=nl&sessionid=p2uv7cpfusddhssk9al9v451&qry=Multiculturaliteit+in+de+strafrechtspleging&cdpp=1%0A%09&sta=2>
- Bradshaw, C. P., Glaser, B. A., Calhoun, G. B., & Bates, J. M. (2006). Beliefs and practices of parents of violent and oppositional adolescents: An ecological perspective. *The Journal of Primary Prevention, 27*(3), 245-263. doi:10.1007/s10935-006-0030-3

- Campos, J. J., Frankel, C. B. & Camras, L. (2004). On the nature of emotion regulation. *Child Development*, 75(2), 377-394. doi:10.1111/j.1467-8624.2004.00681.x
- Cooper, A., Wallin, A. R., Quas, J. A., & Lyon, T. D. (2010). Maltreated and nonmaltreated children's knowledge of the juvenile dependency court system. *Child Maltreatment*, 15, 255-260. doi: 10.1177/1077559510364056
- Dijk, D. van, Lieshout, K. H. J. van, Moorthamer, N., & Zwaan, K. M. (2010). Spreken is zilver, zwijgen is goud? Participatie van jongeren in jeugdstrafrechtzaken. Bachelorthesis Orthopedagogiek, Universiteit Utrecht. Verkregen op <http://igitur.archive.library.uu.nl/student-theses/2010-0907202436/Bachelorthesis%20Moorthamer%2c%20N-3215679%20en%20Lieshout%2c%20KHJ%20van3155587%20en%20Dijk%2c%20D%20van-324224%20en%20Zwaan%2c%20KM-3120503.pdf>
- Foblets, M. C., Djait, B., & Pieters, K. (2008). Jeugddelinquentie, gezien vanuit de belevingswereld van jongeren. In I. Weijers & C. Eliaerts (red.), *Jeugdcriminologie: van jeugdcriminaliteit* (pp. 301-314), Den Haag: Boom Juridische Uitgevers
- Garfinkel, L. F., & Nelson, R. (2004). Promoting better interaction between juvenile court, schools, and parents. *Reclaiming Children and Youth*, 13, 26-29. Verkregen op <http://www.cyc-net.org/journals/rcy.html>
- Grisso, T., Steinberg, L., Woolard, J., Cauffman, E., Scott, E., Graham, S., et al., (2003) Juveniles' competence to stand trial: A comparison of adolescents' and adults' capacities as trial defendants. *Law and Human Behavior*, 27, 334-363. doi:10.1023/A:1024065015717
- Heath, W. P. (2009). Arresting and convicting the innocent: The potential role on an 'inappropriate' emotional display in the accused. *Behavioral Sciences and the Law*, 27, 313-332. doi:10.1002/bsl.864

- Heath, W. P., Granneman, B. D., & Peacock, M. A. (2004). How the defendant's emotion level affects mock jurors' decisions when presentation mode and evidence strength are varied. *Journal of Applied Social Psychology, 34*, 624-664. doi:10.1111/j.1559-1816.2004.tb02563.x
- Heerweg, D., Billiet, J., & Loosveldt, G. (2005). Opinions op bestelling? Een experimenteel onderzoek naar het effect van vraagverantwoording en sociale wenselijkheid op de proportie voor- en tegenstanders van gemeentelijk migrantenstemrecht. *Tijdschrift voor sociologie, 26*, 189-208. Verkregen op <https://lirias.kuleuven.be/handle/123456789/82165>
- Hepping, K. (2006). *'Mijn kind is geen crimineel'. De rol van de ouders in het jeugdstrafprocesrecht internationaal en nationaal bekeken*. Utrecht: University of Utrecht (Unpublished).
- Hillian, D., & Reitsma-Street, M. (2003). Parents and youth justice. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice, 45*, 19-41. Verkregen op <http://omega.library.uu.nl/proxy.library.uu.nl/seal/omegasearch.php?&cfg=o mega&applid=omegacontent &idx=omega&lan=nl&sessionid=p2uv7cpfusddhsskke 9al9v451&qry=Parents+and+youth+justice&cdpp=1%0A%09&sta=3>
- Hokwerda, Y. M. (2001). *Jeugdstrafzittingen, een leerzame ervaring? Een oriënterend onderzoek naar het opvoedkundige element in de praktijk van jeugdstrafzittingen in Nederland en Engeland*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Hollingsworth, K. (2007). Responsibility and rights: Children and their parents in the youth justice system. *International Journal of Law, Policy and the Family, 21*(2), 190-129. doi:10.1093/lawfam/ebm004
- Jonge, G. de (1999). De verantwoordelijkheid van ouders in het Nederlandse jeugdstrafrecht. *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht, 11*, 224-232. Verkregen op <http://www.kluw>

er.nl.proxy.library.uu.nl/cl2/main.jsp?gc=WKNL-KL-PNP10152809&wkdocid=WKNL-KL-XML-0008076442&isFrom=WKNL_PNG_FOL_CLU_BPU_20080821123508150_UKB&highlightJS=true&scenario=tab1_10152809¤tTocEntry=124468273&searchDone=begin

- Jonge, G. de, & Weijers, I. (2008). De rol van de ouders in de jeugdstrafrechtspleging. In I. Weijers, & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief* (pp. 283-295). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Lelij, K. van der, & Seesing, L. (2007). De pedagogische kracht van het jeugdstrafrecht. In hoeverre kunnen kinderrechters en officieren zich op communicatieve en pedagogische gebieden aanpassen aan de jeugdige verdachte? Utrecht: Universiteit Utrecht, 1-116.
- Morris, A., & Giller, H. (1977). The juvenile court: The client's perspective. *Criminal Law Review*, 198-205. Verkregen op <http://www.ncjrs.gov/App/Publications/fulltext.aspx?ID=49898>
- Peterson-Badali, M., & Broeking, J. (2010a). Parents' involvement in the youth justice system: Rhetoric and reality. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 52, 1-27. doi:10.1353/ccj.0.0078
- Peterson-Badali, M., & Broeking, J. (2010b). The extent and nature of parents' involvement in Canadian youth justice proceedings. *Youth Justice*, 10, 40-55. doi:10.1177/1473225409356759
- Poythress, N., Lexcen, F. J., Grisso, T., & Steinberg, L. (2006). The competence-related abilities of adolescent defendants in criminal court. *Law and Human Behavior*, 30, 75-92. doi:10.1007/s10979-006-9005-4
- Quas, J. A., Wallin, A. R., Horwitz, B., Davis, E., & Lyon, T. D. (2009). Maltreated children's understanding of and emotional reactions to dependency court involvement. *Behavioral Sciences & the Law*, 27, 97-117. doi: 10.1002/bsl.836

- Robson, C. (2002). *Real World research (2nd edition)*. Blackwell Publishing. ISBN 978-0-631-21304-8
- Rossum, W. van (2007). *Gelet op de cultuur. Reflectie de relevantie van culturele achtergronden van etnische minderheden in de Nederlandse rechtspraak*, Den Haag: Raad voor de Rechtspraak. Verkregen op <http://www.rechtspraak.nl/Gerechten/RvdR/Publicaties/>
- San, M. van (2008). Een wereld van verschil: Over het onderzoek van criminaliteit en etniciteit in België en Nederland. In I. Weijers, & C. Eliaerts (Eds.), *Jeugdcriminologie achtergronden van jeugdcriminaliteit* (pp. 283-300). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Schreijenberg, A., Timmermans, M., & Homburg, G. H. J. (2010). *Verplichte verschijning ouders*. Amsterdam: Regio beleidsonderzoek.
- Schuytplot, A. (1999). Ouders en kinderen in de rechtszaal: Begrip en onbegrip van juridische procedures. *Nederlands Tijdschrift voor Opvoeding, Vorming en Onderwijs*, 15, 225-238. Verkregen op <http://runners.ritsumei.ac.jp/cgi-bin/swets/contents-query-e?mode=0&key=&issn=&tr=Nederlands+Tijdschrift+voor+Opvoeding+Vorming+en+Onderwijs&vol=00015&issue=00004&part>
- Schwalbe, C. S., & Maschi, T. (2010). Patterns of contact and cooperation between juvenile probation officers and parents of youthful offenders. *Journal of Offender Rehabilitation*, 49, 398-416. doi:10.1080/10509674.2010.499055
- Stams, G. J., Brugman, D., Deković, M., Rosmalen, L. van, Laan, P. van der, & Gibbs, J. C. (2006). The moral judgment of juvenile delinquents: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 34, 697-713. doi: 10.1007/s10802-006-9056-5
- Steinberg, L. (2009). Adolescent development and juvenile justice. *Annual Review of Clinical Psychology*, 5, 459-485. doi:10.1146/annurev.clinpsy.032408.153603

- Thurmond, V. A. (2001). The point of triangulation. *Journal of Nursing Scholarship*, 33, 253-258. Verkregen op <http://www.ruralhealth.utas.edu.au/gr/resources/docs/the-point-of-triangulation.pdf>
- Varma, K. N. (2007). Parental involvement in youth court. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 49, 231-261. doi:10.3138/9565-1823-66UT-507K
- Voorde, J. ten, & Siesling, M. (2008). Cultuur als probleem en als verweer. In I. Weijers, & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief* (pp. 297-313). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Weijers, I. (2009). De rol van de ouders in het jeugdstrafrecht. *Nederlands Juristenblad*, 10, 615-619. Verkregen op http://www.kluwer.nl.proxy.library.uu.nl/cl2/main.jsp?gc=WKNL-KL-PNP-97049357&scenario=tab1_97049357¤tTocEntry=59108626&searchDone=begin
- Weijers, I. (2008a). De pedagogische opgaven van de jeugdstrafzitting. In I. Weijers & F. Imkamp (red.), *Jeugdstrafrecht: In internationaal perspectief* (pp. 315-324), Den Haag: Boom Juridische Uitgevers
- Weijers, I. (2008b). De Leeftijdsgrenzen. In I. Weijers, & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief* (pp. 267-282). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Weijers, I. (2004). Requirements for communication in the courtroom: A comparative perspective on the youth court in England/Wales and The Netherlands. *Youth Justice, the Journal of the National Association for Youth Justice*, 4, 22-31.
doi:10.1177/147322540400400103
- Weijers, I., & Hokwerda, Y., M. (2003). Patterns and possibilities for pedagogical communication in juvenile courts: England and Wales and the Netherlands. In F. Dünkel & K. Drenkhahn (Eds.), *Youth Violence: New Patterns and Local Responses* (pp. 679-690). Greifswald: Ernst-Moritz-Arndt-Universität.

Bijlage 1

Observatielijst Jeugdstrafzitting		Nr.:
Algemeen		
Observator:		Arrondissement:
Start:	Eind:	Rechter:
		Officier van Justitie:
Bijzonderheden (ruis):		
Beschrijving setting rechtbank: - Naam / Functie bordjes: JA / NEE - Plaats jeugdige verdachte: - Plaats ouders:		
Gegevens – jeugdige verdachte		
Leeftijd:	Geslacht: M / V	Etniciteit:
Ontkennende verdachte: JA / NEE / DEEL		First Offender: JA / NEE / ONBEKEND
Soort zitting:		Voorarrest: JA / NEE
Delictsomschrijving:		
Aanwezigen		
	Aanwezig	Reden voor afwezigheid
Rechter		

Officier van Justitie		
Griffier		
Jeugdige verdachte		
Raadsman		
Ouders / verzorgers	Vader	
	Moeder	
	Anders:	
Overige familieleden	Broer / Zus	
	Opa / Oma	
	Oom / Tante	
	Anders:	
Deskundigen	Raad voor de Kinderbescherming	
	Jeugdreclassering	
	Maatschappelijk werk	
	Anders:	
Getuige		
Slachtoffer		
Tolk		
Overigen		
Uitleg – door rechter		

Voorstellen van aanwezigen: JA / NEE / Gedeeltelijk			
Uitleg rol/functie aanwezigen: JA / NEE / Gedeeltelijk			
Uitleg verloop zitting: JA / NEE / Gedeeltelijk			
Begrip – jeugdige verdachte			
	Rechter	Officier	Raadsman
Tempo (laag – hoog)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Volume (zacht – hard)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Articulatie (onduidelijk – overdreven)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Intonatie (vriendelijk – streng)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Moeilijkheidsgraad (te makkelijk – te moeilijk)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Gebruik van jargon (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Gebruik van afkortingen (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Verduidelijking (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Begrip verdachte toetsen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Inhoud – Communicatie met jeugdige verdachte			
- Maakt de jeugdige verdachte gebruik van zwijgrecht: JA / NEE / Gedeeltelijk			
	Rechter	Officier	Notities
Bespreking delict	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Bespreking persoonlijke omstandigheden:			
• Thuissituatie	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• School / opleiding	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Vrijtijdsbesteding	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Vrienden			

• Toekomstplannen verdachte	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Gesprekstechnieken:			
• Doorvragen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Interesse tonen in verhaal	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Open vragen stellen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Begrip tonen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Complimenteren	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Aanmoedigen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Houding:	Verdachte		
• Nerveus	1 2 3 4 5		
• Boos / Frustratie	1 2 3 4 5		
• Laconiek / Onverschillig	1 2 3 4 5		
• Verlegen	1 2 3 4 5		
• Spraakzaam	1 2 3 4 5		
Inhoud – Communicatie met ouders			
<p>- Moment aan het woord komen ouders:</p> <p>- Hoe lang aan het woord +/-:</p> <p>- Wat vertellen ouders:</p> <p>- Is er buiten de gestelde vragen om gelegenheid voor ouders om wat in te brengen:</p>			
	Rechter	Officier	Notities
Bespreking delict	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	

Bespreking persoonlijke omstandigheden:			
• Thuissituatie	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• School / opleiding	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Vrijtijdsbesteding	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Vrienden	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Toekomstplannen verdachte	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Gesprekstechnieken:			
• Doorvragen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Interesse tonen in verhaal	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Open vragen stellen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Begrip tonen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Complimenteren	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Aanmoedigen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Houding:	Ouders		
• Nerveus	1 2 3 4 5		
• Boos / Frustratie	1 2 3 4 5		
• Laconiek / Onverschillig	1 2 3 4 5		
• Verlegen	1 2 3 4 5		
• Spraakzaam	1 2 3 4 5		
Appel op moreel besef verdachte			
- Moment van appel door			
- Rechter:			
- Officier:			
	Rechter	Officier	Notities
• Beroep op schuldgevoel	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep op verantwoordelijkheid	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep spijtgevoelens	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	

• Beroep op empathie (tov slachtoffer)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep op gevolgen slachtoffer	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep op schaamte	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Vonnis			
- Maakt de verdachte gebruik van het laatste woord: JA / NEE			
- Inhoud laatste woord:			
- Vonnis:			
- Uitleg bij keuze voor sanctie(s): JA / NEE / Gedeeltelijk			
- Uitleg omtrent inhoud sanctie(s): JA / NEE / Gedeeltelijk			
- Reactie jeugdige verdachte op vonnis:			

Bijlage 2

Interview jeugdige

1. Wat vond je van de zitting / hoe vond je de zitting gaan?
 - Is dit de eerste keer dat je voor de KR moest verschijnen?
2. Wat vond je van de manier waarop je werd aangesproken door de KR (en/of OvJ)?
3. Vond je het duidelijk wat de KR (en/of OvJ) zei?
 - duidelijke uitleg wat er ging gebeuren
 - gebruik van woorden/termen die je niet begreep
 - articulatie/tempo/etc.
4. Vond je dat je je verhaal kwijt kon / dat er naar je geluisterd werd / werd je voor je gevoel serieus genomen?
 - Heb je alles kunnen zeggen wat je wilde zeggen of is er iets niet aan de orde geweest (of te weinig)?
5. Wat vond je van de manier waarop je werd aangesproken door de KR?
6. Wat vond je ervan dat er over jouw persoonlijke omstandigheden werd gesproken?
7. Heeft de KR jou een straf/maatregel opgelegd en zo ja, kun je deze uitleggen?
8. Begrijp je waarom deze straf/maatregel is opgelegd? Waarom wel/niet?
9. Wat vond je ervan dat je ouders (niet) aanwezig waren?
10. Vond je het mee of tegen vallen?
11. Hoe voelde je je tijdens de zitting? En voor de zitting?
12. Wat had je anders gedaan als jij de kinderrechter was geweest?

Bijlage 3

Interview ouders

1. Wat vond u van de zitting / hoe vond u dat de zitting ging?
 - Is dit de eerste keer dat u bij de KR komt?
2. Vond u het mee of tegen vallen?
 - Ging het/was het zoals u verwacht had?
 - Zag u van te voren op tegen de zitting?
3. Vond u dat u uw verhaal kwijt kon / dat er naar u geluisterd werd / werd u voor uw gevoel serieus genomen?
 - Heeft u alles kunnen zeggen wat u wilde zeggen of is er iets niet aan de orde geweest (of te weinig)?
4. Wat vond u van de manier waarop u werd aangesproken door de KR?
 - Heeft u het idee dat uw bijdrage zinvol is geweest?
5. Begreep u de verschillende procedures tijdens de zitting?
 - Volgorde van de zitting uitgelegd?
 - Jargongebruik, duidelijke uitleg, articulatie/snelheid/etc.
6. Hoe voelde u zich tijdens de zitting?
7. Hoe voelt u zich nu, na de zitting?
8. Wat vond u van de uitspraak? Bent u tevreden met de beslissing van de rechtbank?
9. Heeft u het idee gehad dat u een bijdrage heeft kunnen leveren tijdens de zitting?
 - wat vindt u van het feit dat u verplicht was om vandaag te komen?
10. Wat had de KR (en/of de OvJ) beter kunnen doen volgens u?